

เทศน์เช้า วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ไปตลาด ไปเห็นคน เห็นใหม่ เราก็ไปตลาด เวลาเราไปหัวหิน ไปอุทัยธานี มันก็ผ่านตลาด เห็นประชาชนเขาปากกัดตีนถีบ เขาต้องมีความเป็นอยู่ของเขา แต่เราไปตลาด ไปธุระ ไปเห็นคน ทำมาหากินเหงื่อไหลไคลย้อย มีแต่ความทุกข์ความยาก ความทุกข์ความยาก เวลาเกิดมา ถ้าเขามีสติ สิ่งที่มีสติถ้าเขาคิดของเขาได้ สิ่งที่ทำมาหากินปากกัดตีนถีบนั้นเพื่อดำรงชีวิต ถ้าดำรงชีวิตนะ ดำรงชีวิตแล้วในหัวใจมันเราร้อนขนาดไหนละ

ถ้าหัวใจมันเราร้อน หลวงตาท่านพูดประจำ เห็นใหม่ ที่ไหนมีหมู่บ้าน เขาจะสร้างวัดไว้ๆ สร้างวัดไว้เวลาคนไปจำศีล ไปประพฤติปฏิบัติธรรม ถ้าไปจำศีลประพฤติปฏิบัติธรรมให้หัวใจ มันมีที่พักผ่อน ให้หัวใจมันไม่เดือดร้อนจนเกินไปนัก ถ้าหัวใจมันเดือดร้อนเกินไปนัก นี่ปากกัดตีนถีบเพื่อหาปัจจัยเครื่องอาศัยเพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตแล้วทำไมหัวใจมันเราร้อนขนาดนี้ละ ดำรงชีวิตแล้วหัวใจเราร้อนขนาดนี้เพราะอะไร เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ถ้าเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เห็นใหม่ คนเราต้องทำมาหากินเป็นเรื่องธรรมดา ถ้าเรื่องธรรมดาจะ แต่หัวใจของเราที่มีที่พึ่งที่อาศัย ถ้ามีที่พึ่งอาศัย มันมีที่พักร้อนใจ

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ถ้าใครทำสมาธิได้ ใครทำความสงบของใจได้ คนนั้นจะมีบ้านมีเรือนที่อยู่อาศัย ถ้าคนที่ไม่ใช่บ้านมีเรือนมันก็ต้องนอนตามถนนหนทาง นอนในที่ร้าง นี่หาที่หลบที่ภัยเอา แต่ถ้าใครมีบ้านนะ เขากลับบ้านพักผ่อนของเขา แต่นี้เราหาบ้านเราไม่เจอ เราไม่รู้ที่บ้านเราอยู่ที่ไหน เราไม่รู้ที่หัวใจเราอยู่ที่ไหน

เราบอกเราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราเป็นคน เรามีศักยภาพ เราเป็นคนที่มีศักดิ์ศรี เราเป็นคน ทะเลาะเบาะแว้งกันก็เพราะศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์นั่นละ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เห็นใหม่ นี่มนุษย์ของโลกๆ ใจ แต่ถ้าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มนุษย์ต้องรู้จักตัวเอง ถ้ารู้จักตัวเอง มันจะเข้ามาหาหัวใจของตัวเองได้ ถ้าหาหัวใจของตัวเองได้ คนอื่นเขาจะเราร้อนขนาดไหน แต่เรามีบ้านพัก เรามีที่อาศัยของเรา เรามีหัวใจของเราเป็นที่พักที่อาศัย ถ้าหัวใจ

ของเรา ถ้าทำความสงบของใจได้ ที่เรามาปฏิบัติกันอยู่นี้ก็เพราะเหตุไฉน เพราะเราต้องการความสุข

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แล้วจิตไหนมันจะสงบละ สิ่งที่เขาปากกัลดินถีบ ปากกัลดินถีบนั้นเพื่อหาอยู่หากิน ถ้าหาอยู่หากิน จิตมันส่งออกไปอยู่ที่นั่นหมดเลยใจ แล้วก็ตีโพยตีพายว่าทำไมมันทุกข์ร้อนขนาดนี้ ทำไมมันมีความเร่าร้อนขนาดนี้

เพราะไม่เห็นหัวใจของตัวเองออกไปอาศัยวัตถุภายนอก ไปอาศัยส่งออกหมด เอาหัวใจไปฝากไว้กับวัตถุ เอาหัวใจไปฝากไว้กับเงินกับทอง เอาหัวใจไปฝากไว้กับวัตถุสิ่งของ ไม่เอาหัวใจไว้กับใจของตัวเองไป

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ฉลาด นี่ตรัสรู้เองขึ้นมาโดยชอบ เวลาตรัสรู้เองโดยชอบ ตรัสรู้ที่ไหนล่ะ? ตรัสรู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาตรัสรู้ขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้าอีกเลย”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ดำริถึงมารอีกเลย แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการไปอีก ๔๕ ปี การเทศนาว่าการ ไม่ดำริถึงมาร แล้วพูดออกมาอย่างไร ชั้น ๕ ภาราหเว ปรณกขุณฺธา ชั้นเป็นภาระ อาศัยชั้นนี้ต่อกับเรา เห็นไหม สมมุติบัญญัติ มีสมมุติบัญญัติ เวลาท่านเป็นวิธีการ นิทาน สรรพสิ่งที่ป็นวิทยาศาสตร์ๆ เราต้องพิสูจน์เราต้องทดลองขึ้นมาจนกว่ามันจะเป็นความรู้จริงของเรา

ถ้าเป็นความรู้จริงของเรา เราถึงจะรู้เท่าไร รู้เท่าอารมณ์ความรู้สึกของตัว พอรู้เท่าอารมณ์ความรู้สึกของตัว สิ่งของมันส่งออกไปฝากไว้ นี่ไปเกาะสิ่งใด ไปเกาะข้าวของเงินทอง ไปเกาะวัตถุว่าที่นั่นจะเป็นที่พึ่ง ที่นั่นจะมีความสุข ไปแล้วไม่มีอะไรเป็นความสุขจริงเลย แต่ถ้ามันจะปล่อยเข้ามาที่ปล่อยไม่เป็น มันไม่ปล่อยเข้ามาเพราะคนเป็นแบบนี้ นี่ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ศึกษาแล้ว ความรู้ก็ท่วมหัว ทุกอย่างรู้ไปหมด แต่ความจริงมันไม่เกิดใจ

ถ้ามันเกิดขึ้นมา ปริยัติ ปฏิบัติ พอเราปฏิบัติกัน ที่เรามาทุกข์มายาก คนก็บอกว่าทำไมพวกนี้มีความว่างนัก เวลาเขาทำมาหากิน เขาปากกัลดินถีบ เขาไม่มีเวลาของเขาเลย ทำไมพวกนี้มีความว่างนัก เดี่ยวก็มาวัด เดี่ยวก็มาวัด

อ้าว! ก็มาวัดก็มาวัดใจ ก็มาวัดเพื่อจะหาบ้านให้ใจใจ เพราะมาวัด หาบ้านให้มันเจอใจ ถ้าหาบ้านเจอแล้ว ถ้าใครจิตสงบเข้ามานะ อ้อ! อ้อ! มันเป็นอย่างนี้เอง มันเป็นอย่างนี้เอง ว่าศีล สมาธิ ปัญญา เขียนกันทั่วบ้านทั่วเมือง ศีล สมาธิ ปัญญา มรรค ๘ เขียนกันไปทั่วบ้านทั่วเมือง แต่ไม่มีใครได้สัมผัสเลย พอเราได้สัมผัสความจริงนะ อ้อ!

ถ้าไม่มีปฏิบัติ มันก็ไม่มีความรู้จริงขึ้นมา ถ้ามันมีการปฏิบัติ มีความรู้จริงขึ้นมา ถ้าความรู้จริงขึ้นมา เห็นไหม จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสังข์ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค...ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ ทุกข์ดับๆ ถ้ามัน อ้อ! อ้อ! แล้วมันก็ปล่อย อ้อ! แล้วมันก็เข้ามาสู่ตัวมัน อ้อ! แล้วมันก็ส่งไปยึดใจ คูลี ที่มันไปยึดสิ่งใดไว้ มือมันยื่นออกไปจับสิ่งนั้น มันไปแบกหามสิ่งใดไว้ เวลามันปล่อยวางเข้ามา มันหลุดเข้ามาเป็นตัวของมัน เห็นไหม ถ้ามันหลุดตัวของมันขึ้นมา นี่เป็นความจริงอย่างนั้น

จะนั้น เวลาไปเห็นเขาปากกัดตีนถีบกัน มีแต่ความเครียด มองแล้วมันก็น่าสังเวชนะ นี่ธรรมสังเวชๆ ไปเห็นแล้วมันสังเวช ชีวิตคนดิ้นรนกันขนาดนี้ ดิ้นรนกันขนาดนี้นะ แต่เมื่อก่อนก็ดิ้นรนเหมือนกัน ทุกคนก็ต้องดิ้นรนอย่างนี้ แต่ที่ถ้าเราคนมีอำนาจวาสนา เห็นไหม เวลาบวชเป็นพระขึ้นมา พระก็มีอาชีพ ภิกขาจารย์ มีอาชีพ ถ้าไม่มีอาชีพจะเอาอะไรมาใช้ ถ้ามีอาชีพจะดำรงชีวิตอย่างไร แต่ดำรงชีวิตไว้ทำไมล่ะ? ดำรงชีวิตไว้เพื่อประพฤติกปฏิบัติใน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก เห็นไหม คุณธรรมาวาสเขากินเพื่อ काम เพื่อเกียรติ เพื่อศักดิ์ศรีของเขา ภิกษุเราฉันก็เพื่อดำรงชีวิตเท่านั้น ให้เหมือนหยอดใจ หยอดล้อเกวียนไปเพื่อไม่ให้มันเสียงดังเท่านั้น รักษาชีวิตไว้เพื่อประพฤติกปฏิบัติ แล้วชีวิตมันคืออะไรล่ะ? ชีวิต เห็นไหม ชีวิตคือไออุ่น ไออุ่นตั้งอยู่บนกาลเวลา

เวลาไออุ่นมันเคลื่อนออกจากร่างนี้ไป จิตไม่เคยตายๆ มันก็ไปแสวงหาภพชาติใหม่แล้ว มันก็เวียนตายเวียนเกิดตามวิฏฐะ ตามแต่เวรแต่กรรมที่มันเสวยภพเสวยชาติ แต่ตอนนี้มันยังไม่ไปเสวยภพเสวยชาติ มันมีภวาสวะมีภพออยู่ มีตัวตนอยู่ในหัวใจของเรา มีอัตตาอยู่ในหัวใจของเรา มันก็ส่งออกไปธรรมชาติของมัน

นี่มันเป็นสิ่งที่มีหัตถรรพณ์ มันเป็นสิ่งที่มิคุณค่ามาก ความรู้สึกของคนมิคุณค่ามาก เห็นไหม สิ่งสัมผัสธรรมได้ สัมผัสธรรมได้คือความรู้สึกเรานี่ กระดาษมันไม่เจ็บปวดนะ มันไม่เจ็บปวด แสบร้อนหรือ กระดาษมันไม่รู้จัก ดำรับตำรามันเป็นกระดาษ มันไม่มีชีวิต มันไม่รู้เรื่องอะไร

หรรษา แต่ความรู้สึกของเรา เวลาทุกข์ ทุกข์น่าดูเลย เวลาเจ็บปวดแสบร้อน ใครเป็นคนเจ็บปวด แสบร้อนล่ะ? ก็ใจเรานี้แหละ แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ก็ใจเรานี้แหละมีความสุข ใจเรานี้แหละมัน สงบระงับ ใจเรานี้แหละมันสำรอกมันคายออก

ไอ้สำรอกคายออกนี่สำคัญมาก สำคัญว่าจิตมันสงบแล้วใช้ปัญญาอย่างไร วิปัสสนา อย่างไร ใช้ปัญญาอย่างไร แยกแยะอย่างไรให้มันเห็นสังขารขึ้นมา นี่ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ ทุกข์ดับๆ ทุกข์ดับมันต้องมีวิธีการดับทุกข์ ไอ้วิธีการที่มันดับทุกข์นั้นแหละ แล้วมันดับไปมันดับ อย่างไร มันรู้มันเห็น ถ้ามันไม่มีวิธีการ นี่มันก็เป็นวิธีการของพระพุทธเจ้าไง เราก็จำมา เราก็เข้าใจ หมดใจ แต่วิธีการที่เกิดขึ้นกับใจของเรา ใจเราไม่สำรอก ใจเราไม่คายออก ใจของเรามันไม่ปล่อย วาง

เวลามันปล่อยวาง เห็นไหม คุณสิ เวลามันไปยึด ไปเห็นเขา เห็นเขาส่งออกไปเอาหัวใจไปไว้ ที่ข้าวของเงินทอง นี่แล้วก็บอกว่าปล่อยวางๆ อะ ปล่อยวางซะมันก็ปล่อยวางมา ปล่อยวางแล้ว เป็นมิจจาละ ปล่อยวาง มันเร่ร้อนนะ ปล่อยวางแล้วไม่มีสติ

ถ้าเรากำหนดพุทโธๆ ปัญญาอบรมสมาธิ มันปล่อยวางเข้ามา มันมีตัวตนของมัน เห็นไหม มันปล่อยวางอย่างนั้น แล้วก็บอกว่าศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปล่อยวางๆ แล้วมันปล่อยวางความคิด เห็นไหม เวลาเขาอุจิตๆ อ้าว! ไปดูที่ความคิดกัน ความคิดที่มันคิด ออกไป มันส่งออกไปยึดที่นั่น เวลามันปล่อยเข้ามามันปล่อยไปไหนล่ะ

คนที่เขาทำความสงบของใจไม่ได้ เขาไม่มีบ้านเรือนอาศัย เขาอาศัยนอนตามถนนหนทาง นะ เพราะเขาไม่มีบ้านไม่มีเรือนของเขา แต่เวลาถ้าเขามีพุทโธของเขา เขาปัญญาอบรมสมาธิของเขา เวลาเขาปล่อยวางเข้ามา เห็นไหม เขาปล่อยวางเข้ามาด้วยสัมมาสมาธิ ปล่อยวางด้วยมี สติปัญญา นี่เขามีบ้านมีเรือน เขาหาบ้านเรือนเขาเจอ ไอ้ที่บอกว่ามันไม่มีบ้านไม่มีเรือนก็เร่ร้อน ไปตามถนน เวลาเราไม่มีถนนเลย เราก็ลงไปในคูในคลองไง เราก็หาบ้านเราไม่เจออีก

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราบอกว่าเราปล่อยวางๆ นี่พุทธศาสนา มันเป็นมิจจางิ มิจจาคือทำ ความจริงขึ้นมาไม่ได้ ถ้าไม่มีความจริงขึ้นมา เวลาทำขึ้นไปมันไม่มีความจริงขึ้นมา มันก็ไม่รู้จริง มันก็ไม่ใช่ปัจจัตตัง ไม่เป็นสันตปิฎกโก แล้วเวลาอาศัยก็อาศัยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าอ้างอิง นี่ศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญา

เวลาเราทุกข์เรายาก ดูประชาชนเขาทุกข์เขายาก เขาก็ทุกข์ยากเพราะเอาหัวใจส่งออกไปไว้ที่เงินที่ทอง ส่งออกไปที่ข้าวของเงินทอง ส่งออกไปที่วัตถุ ส่งออกไปที่ตำแหน่งหน้าที่การงาน อยากได้สิ่งนั้นมาเป็นทีพึ่งอาศัยมันก็ไม่ได้อาศัยจริง ถึงเวลาที่เกษียณไป ทำธุรกิจ ธุรกิจมันก็ต้องส่งต่อให้รุ่นต่อไป มันจะอยู่กับเราตลอดไปมันไม่ได้

นี่เวลาไปศึกษาธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เอาหัวใจไปฝากไว้กับทฤษฎี ฝากไว้กับธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตัวเองไม่มีจริง นี่เอาหัวใจไปฝากไว้ไปหมด ทำอย่างไรรู้ไปหมด คิด สมาธิ ปัญญา คิด สมาธิ ปัญญา แต่ตัวมันเองไม่มีความจริงของมันขึ้นมา เห็นไหม นี่มันไม่เป็นปัจจัยตั้ง ไม่เป็นสันตภิฎฐิโก

เวลามันปฏิบัติขึ้นมา มันรู้จริงตามความเป็นจริง มันปล่อยวางเข้ามาๆ ปล่อยวางเข้ามา นี่วิธีการดับทุกข์ จิตสงบแล้วมันออกไปรู้ไปเห็นอะไร ถ้ามันรู้มันเห็น วิธีมันแยกแยะอย่างไร ใช้ปัญญาแยกแยะไปแล้วมันปล่อยวางของมันอย่างไร นี่ใจ สิ่งที่มีคุณค่าๆ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ฤๅษีชีไพร ลัทธิศาสนาอื่นๆ เขามีอยู่เต็มไปหมด นี่เขามีของเขาอยู่แล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเขามาหมด ศึกษาเขาหมดแล้ววางไว้หมด มันไม่มีความจริง ไม่มีความจริง เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ ในคืนเพ็ญเดือน ๖ วันวิสาขบูชาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ นี่วิธีการดับทุกข์ๆ มันเกิดมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ววางวิธีการนี้ไว้ เราก้ไปศึกษามาๆ แล้วส่งออก เอาใจไปแปะไว้ใจ ส่งออกไป แต่ความจริงเราไม่เกิดใจ

ถ้าความจริงเราเกิด เราเกิดที่ว่าเราทำกันอยู่นี่ไง เราพยายามปฏิบัติกันอยู่นี่ เราพยายามของเรา ฟันฟูของเราขึ้นมา ถ้าใจมันมีความจริงขึ้นมา เห็นไหม วิธีการดับทุกข์ วิธีการดับทุกข์ เรารู้ของเราเอง นี่เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันตภิฎฐิโก นี่ธรรมะส่วนบุคคล

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะจะนิพพานนะ ไปลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “จงเห็นสมควรแก่เวลาของเธอเถิด” เวลาของเธอไง มันเป็นมรรคเป็นผลในใจของพระสารีบุตรไง มันเป็นมรรคเป็นผลในใจของพระโมคคัลลานะไง นี่ถ้าสมควรแก่เวลาของเธอไง สมควรแก่เวลาธรรมในใจของเธอ เธอทำของเธอขึ้นมาได้ เวลาเธอนิพพานไปก็เป็นธรรมของเธอไป

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานไป ดูพระอานนที่ร้องไห้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะนิพพาน พระอานนที่นี้ร้องไห้ เป็นพระโศดาบันนะ ร้องไห้ไปอยู่ที่กลอนประตู

เวลาอุปัฏฐากอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะใกล้นิพพาน เวลาสั่งเสียมาทั่ว ถามหาพระอานนที่ไม่เจอ ถามพระ “อานนที่ไปไหน”

“อานนที่ไปยืนเกาะกลอนประตูร้องไห้อยู่พระเจ้าค่ะ”

“ไปเรียกอานนที่มา ไปเรียกอานนที่มา”

“อานนที่ เราบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา แม้แต่ตถาคตก็ต้องดับไปในคืนวันนี้”

แม้แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ต้องไปคืนนี้ พระอานนที่พยายามร้องไห้ เพราะพระอานนที่เป็นพระโศดาบัน ยังต้องการศึกษา ต้องการให้คนขึ้นมาอยู่

“อานนที่ ธรรมของเราะ เราบอกไว้ ธรรมของเรา ไม่มีกำมือในเรา เราแบไว้ตลอดเลย ถ้าใครปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม สมควรแก่ธรรม โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์เลย”

นี่เดือนพระอานนที่ตลอด เดือนพระอานนที่ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพาน ไปก็เอาเฉพาะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเท่านั้น แต่ด้วยอำนาจวาสนาบารมี ด้วยพุทธวิสัย ถึงได้วางธรรมและวินัยนี้ไว้ คือคำสอนนั้นนะ คำสอนคือคำสอนในสุดตันตปิฎก ในวินัยปิฎก นี่ธรรมและวินัย ธรรมและวินัยจะเป็นศาสดาของเธอต่อไป เพราะได้สั่งได้สอนกันไว้ พระอานนที่ได้ท่องจำมา พระอุบาลีได้ท่องจำมา

นี่เวลาศึกษามาๆ เห็นใหม่ แล้วพอศึกษามา มีครูมีอาจารย์ขึ้นมา ทำสังคายนาคขึ้นมา ก็จดจารึกกันมา จดจารึกกันมา นี่เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นกิริยา เป็นปริยัติ แล้วปฏิบัติเราไม่มีขึ้นมาจริง

นี่พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร เวลาไปลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เธอจงเห็นสมควรแก่เวลาของเธอเถิด” เพราะเธอจงเห็นสมควรแก่เวลาของเธอ ธรรมของเธอ เธอมี

ความสุขของเธอ เธอก็นิพพานของเธอไป นี่ไม่มีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง ไม่มีสิ่งใดเกินขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานไปก็ไม่มีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง ไม่มีสิ่งใดเกินขึ้นมา แต่เวลาเทศนาว่าการ พวกเรานี้บกพร่อง ในจิตใจของเราไม่มีธรรม ในจิตใจเรามีแต่ความทุกข์ความยาก ถ้าพวกเราบกพร่องขึ้นมา เราก็ต้องประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา

เราบอก เราเป็นชาวพุทธ เห็นปากกัดตีนถีบกัน หาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง มีแต่ความทุกข์ยากมาก มันก็ทุกข์ยากจริงๆ นั่นแหละ หน้าที่การงานของเรา เราต้องมีอาชีพ เราต้องมีการดำรงชีวิตของเราไป เราเกิดมา เราเป็นมนุษย์ เราต้องมีหน้าที่การงาน แต่มีการงานแล้ว หัวใจของเรา หัวใจของเรามันมีธรรมโอสถๆ ไว้ให้พึ่งพาอาศัย อย่าให้มันทุกข์ให้มันร้อนจนเกินไปนัก ถ้ามันทุกข์ร้อนเกินไป มันเสียชาติเกิด เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วพระพุทธศาสนาสอนอะไรละ ธรรมโอสถสอนขึ้นมาในหัวใจ ให้หัวใจได้ผ่อนคลายได้คลาย ให้หัวใจไม่ทุกข์ร้อนจนเกินไปนัก หัวใจนี้ให้มีที่พึ่งอาศัย

คุณ ถ้าเป็นฆราวาสเขา เขาบอกเขาเกิดมาเป็นชาวพุทธก็ทำบุญกุศลกันไป เวลาเวียนว่ายตายเกิดไปก็จะได้มีทรัพย์สมบัติพอเพื่ออาศัยประทังชีวิตเขาไป เขาก็ยังมีสติปัญญาของเขาขนาดนั้น เห็นไหม นี่เวลาเขาเวียนตายเวียนเกิด เกิดมาเขายังต้องกินต้องอยู่ต้องอาศัยก็ขอให้มันประสบความสำเร็จในชีวิตเกิด ทำบุญกุศลไว้ บุญมันก็ส่งไป บุญส่งให้สิ่งที่ประสบความสำเร็จ สิ่งที่ดีงามนี่อกุศล ความทุกข์ความยากมันก็ประสบแต่ความขาดตกบกพร่องกันไป เราสร้างสิ่งนี้มาเพื่อเวียนว่ายตายเกิด

แต่เราเป็นนักปฏิบัติ เราไม่ต้องการตรงนั้น เราไม่ต้องการไปเอาสมบัติข้างหน้า เราไม่ต้องการสร้างสมบัติไว้แล้วเราจะไปสวย จะไปจับจ่ายใช้สอยที่นั่น เราสร้างบุญญาธิการมาเสียดละขึ้นมาให้หัวใจมันเป็นธรรม หัวใจมันเปิดกว้าง แล้วเอาเดี๋ยวนี้ไง ถ้าเอาเดี๋ยวนี้ ถ้ามันพิจารณาไป มันขาดเดี๋ยวนี้ มันสิ้นสุดเดี๋ยวนี้ มันจบเดี๋ยวนี้มันก็จบเดี๋ยวนี้ไง ถ้าจบเดี๋ยวนี้ เห็นไหม มันไม่เป็นอมิส

สิ่งที่เป็นอมิส ที่เราทำบุญกุศลนี้เป็นอมิส ต้องต่อต่อเติมต้องสร้างกุศลกันไป ต่อเติมกันไปเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขในวิภวภูติ แต่ถ้าเป็นปัจจุบันนี้ละ ถ้าเราพิจารณาของเราจนชำระล้างของเราเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป มันเป็นปัจจุบันหมดแหละ

จะมั่งมีศรีสุขขนาดไหนมันก็ต้องกระหืดกระหอบไปอย่างนี้ ในเมื่อผลของวิญญูะมันเป็นอย่างนี้ทั้งนั้นแหละ มันเวียนตายเวียนเกิด ชีวิตเป็นอย่างนี้ เกิดมาก็ภพก็ชาติก็เป็นแบบนี้ แล้วตายไปก็ตายไปอย่างนี้ แล้วจะไปเกิดใหม่อีก แล้วถ้าปัจจุบันนี้ถ้ามันเข้มแข็งขึ้นมา จิตมีกำลังขึ้นมา เขาจับต้องแล้วพยายามพิจารณาของเรา พยายามสร้างผลบุญของเรา สร้างคุณงามความดีของเรา ก็สะสมกันไป ถ้าปฏิบัติแล้วมันไม่ได้ผล ปฏิบัติมาให้ภพชาติมันสั้นเข้า ให้มันคิดแต่แง่บวก

คูลี คนคิดดี เห็นสิ่งใดมันก็คิดแต่แง่ดีๆ คนคิดชั่ว เห็นสิ่งใดมันก็คิดแต่เห็นแก่ตัว คิดแต่เบียดเบียนเขา คิดทำลายเขา นี่ให้มันแง่บวก พระโพธิสัตว์ๆ ให้คิดแต่เรื่องดีๆ คิดแต่ทำบุญกุศล คิดแต่เพื่อเสียสละ นี่เราฝึกหัดใจของเรา ฝึกหัดใจขึ้นมา ถ้าใจมันขึ้นมาเป็นแบบนี้ มันจะเป็นประโยชน์แบบนี้ ถ้าเป็นประโยชน์แบบนี้ นี่วันพระ สิ่งที่เป็นประโยชน์กับเรา เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา

เรามองนะ ถ้าใจเป็นธรรม ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ถ้าใจเป็นธรรม มันมองแล้วมันสว่าง มันสะท้อนทุกอย่าง ธรรมสว่าง แม้แต่ใบไม้ใบหนึ่งหลุดจากขั้ว ใบไม้ใบหนึ่งเวลามันแก่ มันก็ต้องหลุดจากขั้วเป็นธรรมดา ชีวิตเราก็จะเป็นแบบนี้ นี่แม้แต่ใบไม้ใบเดียว หลุดจากขั้วนะ คนที่เขาไม่มีสติปัญญาเขาสนใจตัวเขาได้เลย มันไม่มีอะไรคงที่ แล้วเราจะประมาทชีวิตเราได้อย่างไร ถึงจะทำประโยชน์กับเรา เราทำหน้าที่การงานประสบความสำเร็จก็ประสบความสำเร็จทางโลก ประสบความสำเร็จ เราก็ใช้สอยของเราแค่นี้ แล้วเรามีเจ๊งานใคร เราก็เจ๊งานได้แค่นี้ แล้วหัวใจของเราละ หัวใจของเราละ

ถ้าหัวใจมันไม่มีสติ ไม่มีสมาธิ ไม่มีปัญญาขึ้นมา มันจะแก้ไขอย่างไร มันจะทำของมันอย่างไร แล้วศีล สมาธิ ปัญญา ไปเรียกร้องเอาจากใคร จะไปเรียกร้องเอาจากตำรา ไปเรียกร้องเอาจากครูบาอาจารย์ เราจะเรียกร้องเอามาจากไหนละ ถ้าเราไม่ได้ฝึกฝนขึ้นมา

เราฝึกฝน เห็นไหม นี่สภาพแวดล้อม สิ่งสภาพแวดล้อมที่ดี ไปวัด ข้อมิตรปฏิบัติ นี่วัตรปฏิบัติ นี่กายวิเวก จิตวิเวก ถ้าวัตรปฏิบัติมันดีขึ้นมา เดี่ยวหัวใจมันก็ดีขึ้นมา ถ้าดีขึ้นมา ปฏิบัติขึ้นไป มันจะมีศีล มีสมาธิ มีปัญญา มันเป็นภาวนามยปัญญา เป็นโลกุตตรธรรม เป็นธรรมที่เราแสวงหากันอยู่ไง

ประเพณีวัฒนธรรมมันเป็นธรรมทางโลก ธรรมทางโลกคือประเพณีวัฒนธรรม แห่งบุญพระเวสๆ แห่งบุญพระเวสเข้าบ้าน เข้าบ้านขึ้นมา พอไล่พระเวสสันดรออกไป แห่งบุญพระเวส แห่ง

บุญพระเวสเป็นประเพณีวัฒนธรรมเพื่อให้คนสามัคคีกัน เพื่อให้คนรักกัน เพื่อให้คนรู้จักบุญกุศล
ใจ นั่นนะมันเป็นประเพณีวัฒนธรรม แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลานั่งสมาธิไป เกิดเวทนา
เจ็บปวดแสบร้อนขึ้นมา เจ็บปวดแสบร้อนในปัจจุบันนี้ ถ้าจิตมันต่อสู้ จิตมันพิจารณาของมัน มัน
ปล่อยวางของมัน เห็นไหม นี่ความจริง

ความที่เจ็บปวดแสบร้อน เวลาภาวนาไปมันปล่อยวางหมด มันว่างหมด มันเข้าใจหมด
แล้วจะจับต้องได้ พิจารณาได้ แยกแยะได้ เห็นความเป็นจริงได้เป็นไตรลักษณ์ขึ้นมา มันทำลายกัน
ต่อหน้า สมุจเฉทปหานขาดไปเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไปถึงที่สุดแห่งทุกขได้

ทุกดวงใจมีโอกาสมีวาสนาทั้งนั้นแหละ คุณในสมัยพุทธกาลนะ เวลาคนที่มาบวช ทุกตะ
เชิญใจเขามีอะไรมา แต่เวลาเขาประพฤติปฏิบัติโดยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยอัคร
สาวกเป็นผู้สั่งผู้สอน เขาเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาได้ทั้งนั้นแหละ เขาก็มีโอกาสทั้งนั้นแหละ นี่พระ
โมคคัลลานะ พระสารีบุตรเป็นลูกเศรษฐี ทุกตะเชิญใจเข้ามาบวชมันก็เป็นลูกทุกตะเชิญใจเข้ามา
บวช เป็นพระอรหันต์ทั้งนั้นเลย ถ้าปฏิบัติขึ้นมาได้ ทุกคนมีสิทธิ์ มีอำนาจวาสนา เราก็เป็นคนคน
หนึ่ง เราก็มีอำนาจวาสนาคนหนึ่ง ทำไมเราจะทำไม่ได้ หน้าที่การงานเรายังทำได้ แต่งานในหัวใจ
ของเรา งานเพื่อสมบัติของเรา เราทำไมจะทำได้ เอวัง